

دنده معکوس عربستان در بازارهای نفت

امین قلعه‌ای

عربستان تولید روزانه نفت خود را در ماه دسامبر به میزان ۵۰۰ هزار بشکه کاهش می‌دهد. این خبری است که خالد فالح وزیر انرژی عربستان سعودی در حاشیه نشست مشترک وزارتی نظارت بر توافق کاهش عرضه اوپک و غیر اوپک (JMMC) در جمع خبرنگاران در ابوظبی بیان کرد. او در این باره گفت: «شرکت دولتی نفت سعودی آرامکو عربستان به دلیل کاهش تقاضای فصلی، در ماه دسامبر روزانه ۵۰۰ هزار بشکه نفت خام کمتر نسبت به ماه نوامبر به مشترکین عرضه می‌کند». اعلام این خبر از سوی وزیر انرژی عربستان در حالی بود که تا پیش از برگزاری نشست کمیته وزارتی، اینگونه به نظر می‌رسید که این کشور از کاهش شدید بهای نفت پس از اعمال تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران خشنود است. عربستان امسال و در پی فشارهای دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا، روزانه حدود یک میلیون بشکه به تولید خود افزوده بود.

بازار نفت اسیر سیاست

به دنبال خروج آمریکا از برجام و اعلام خبر از سرگیری تحریم‌های آمریکا علیه ایران، عربستان سعودی، روسیه و عراق به بهانه جلوگیری از تنش در بازارهای نفت اقدام به افزایش بی سابقه تولید نفت خود کردند. این همه در حالی اتفاق افتاد که بر اساس توافق کاهش عرضه نفت میان اوپک و سایر تولید کنندگان نفت، کشورهای عضو اوپک باید همچنان به سهمیه‌های توافق شده برای خود به منظور تولید نفت وفادار باقی می‌مانند. عربستان سعودی چند ماه پیش و در پی تهدیدهای مکرر دونالد ترامپ طی بیانیه‌ای که با امضای خالد

فالح انتشار یافته بود، اعلام کرد که این کشور به منظور عمل به تعهدات خود در چارچوب توافق کاهش عرضه، به سهمیه در نظر گرفته شده برای این کشور وفادار نخواهد بود. این روند اما هرگز به منجر به کاهش بهای نفت نشد. چرا که ادعای آمریکا در مورد حذف کامل نفت ایران، همچون سایه‌ای از وحشت این بازارها را در بر گرفته بود. در این بین با اعلام معافیت هشت کشور از تحریم نفت ایران و خاطر جمعی بازارهای نفت از تولید یک میلیون بشکه‌ای نفت ایران بازارها با ماژاد شدید عرضه مواجه گردید امری که به سقوط بهای جهانی نفت منجر شد.

از فاسد کنگین صفرافزود

خبرگزاری رویترز چند روز پیش در واکنش به کاهش شدید بهای نفت نوشت: «امریکا در ماجرای تحریم ایران، عربستان را بازی داد» در متن خبر رویترز آمده: «تغییراتی که در وضعیت بازار نفت در طی یک ماه گذشته ایجاد شده باور کردنی نیست. بازار به یکباره از وضعیت نگرانی در مورد وجود عرضه کافی نفت به وضعیت سقوط قیمت‌ها به دلیل ماژاد عرضه تغییر کرده است.» خبر خبرگزاری رویترز به خوبی نشان می‌دهد که خوش‌خیالی عربستانی‌ها در مورد به صفر رسیدن صادرات نفت ایران کار دست آنها داده است. یک ماه پیش، قیمت هر بشکه نفت برنت به ۸۶ دلار و بالاترین رقم در چهار سال اخیر رسید. نگرانی فعالان بازار در مورد پیامدهای تحریم ایران و کاهش عرضه، مهم‌ترین دلیل این افزایش بود. از آن زمان و پس از بازی مجدد شرایط، قیمت‌ها ۱۵ درصد کاهش یافته است. از سوی دیگر رشد تولید نفت آمریکا فراتر از انتظارات بوده و عربستان سعودی به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده دنیا به نزدیکی رکورد تاریخ تولید خود نزدیک شده بودند. دولت

روسیه و چند تولیدکننده دیگر نیز بر تولید خود افزودند. هیران آمریکا برای جلوگیری از ایجاد شوک قیمتی در بازار، معافیت‌هایی برای چند کشور مشتری نفت ایران در نظر گرفتند تا به این ترتیب آثار وخیم افزایش تولید با اهداف سیاسی به تولیدکنندگان بی‌تدبیر باز گردد.

تدبیر بار جلوگیری از بحران
سقوط ناگهانی بهای نفت کشورهای عضو توافق کاهش تولید را به صرافت تشکیل جلسه برای بررسی راهکارهای مقابله با این روند انداخت. جلسه‌ای دیر هنگام که البته با نامه اعتراضی وزیر نفت ایران به دبیر کل اوپک همراه بود. وزیر نفت هفته گذشته با ارسال نامه‌ای به دبیر کل اوپک، با تاکید بر اینکه کمیته JMMC و ITC در ماه‌های اخیر، از اهداف اولیه تشکیل خود فاصله گرفته،

گفت: کار این دو کمیته نمی‌تواند حافظ منافع جمعی اوپک باشد. بیژن زنگنه در این نامه تاکید کرد: متأسفانه، در طول ماه‌های گذشته عملکرد کمیته مشترک وزارتی نظارت بر توافق اوپک - غیر اوپک (JMMC) و کمیته فنی مشترک (JTC) بر مبنای تفسیر غلط از تصمیم‌های کنفرانس اوپک بوده است و اینجانب در مکاتبات خود در این دوره، این موارد را بارها یادآوری کردم. تفسیر حقوقی دبیر خانه اوپک از تصمیمات اوپک که در بیستمین جلسه JTC در الجزیره ارائه شد، ضمن تایید نگرانی‌های اینجانب، موید این نکته بود که JMMC و JTC در داشت صحیحی از حدود وظایف و مأموریت خود ندارند. وی در بخشی از این نامه تصریح کرد: عملکرد JMMC و JTC در ماه‌های اخیر، نشان می‌دهد که این دو کمیته از اهداف اولیه تشکیل خود فاصله گرفته‌اند و برخی اعضا از همکاری با عربستان سعودی به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده دنیا به نزدیکی رکورد تاریخ تولید خود نزدیک شده بودند. دولت

خبرگزاری رویترز چند روز پیش در واکنش به کاهش شدید بهای نفت نوشت: آمریکا در ماجرای تحریم ایران، عربستان را بازی داد. تغییری که در وضعیت بازار نفت در طی یک ماه گذشته ایجاد شده باور کردنی نیست. بازار به یکباره از وضعیت نگرانی در مورد وجود عرضه کافی نفت به وضعیت سقوط قیمت‌ها به دلیل ماژاد عرضه تغییر کرده است

برای استفاده ابزاری و سیاسی از این دو کمیته در حمایت از سیاست‌های آمریکا علیه ایران هستند. وزیر نفت تاکید کرد: کار این دو کمیته نمی‌تواند حافظ منافع جمعی اوپک باشد و مادامی که شرح وظایف و اختیارات این دو کمیته به‌طور کامل تعریف نشده و به تصویب کنفرانس اوپک نرسیده فعالیت آنها قابل توجیه نیست. از این رو فاصله باید کار خود را متوقف کنند. بنابر این دبیر خانه اوپک از ارائه هرگونه خدمات و هزینه برای آنها اجتناب کند. بدیهی است هرگونه گزارش یا پیشنهادی از سوی این دو کمیته قابل پذیرش نیست.

اوپک پلاس چه تصمیمی گرفت؟

با وجود اعتراض شدید ایران به رفتارهای غیراصولی اوپک پلاس، جلسه کمیته وزارتی نظارت بر توافق کاهش تولید در ابوظبی امارات تشکیل شد. نتیجه این نشست اما چیزی فراتر از پیش‌بینی کارشناسان نبود. در بیانیه پایانی اوپک پلاس آمده: «کمیته شرایط

کنونی عرضه و تقاضا در بازارهای جهانی نفت خام را بررسی و اشاره کرد که در سال ۲۰۱۹، رشد عرضه بیش از تقاضای جهانی سبب ایجاد تردیدهایی در بازار می‌شود. کمیته تاکید کرد که تعدیل چشم‌انداز رشد اقتصادی جهان در کنار این تردیدها، می‌تواند سبب کاهش تقاضا برای نفت خام در سال ۲۰۱۹ میلادی شود و سرانجام به افزایش شکاف بین عرضه و تقاضا بینجامد. کمیته وزارتی همچنین از کمیته‌فنی خواست شرایط بازار را به‌طور مداوم رصد و سناریوهای تحلیلی مبنی بر داده‌های جدید را با توجه به گزینه‌های مربوط به اقدام تولید در سال ۲۰۱۹، بررسی کند، زیرا امکان به کارگیری راهبردهای جدید برای ثبات بازار وجود دارد.» این بیانیه به خوبی نشان داد که راهبرد افزایش سرسام‌آور تولید نفت توسط عربستان سعودی و هم‌پیمانانش، سیاستی شکست خورده در بازارهای جهانی نفت است. به همین دلیل خالد فالح بلافاصله پس از برگزاری

این نشست در جمع خبرنگاران از تصمیم عربستان به کاهش تولید نفت به میزان ۵۰۰ هزار بشکه در روز خبر داد. دو منبع مطلع از مذاکرات درباره کاهش تولید روز یکشنبه به رویترز گفتند: عربستان در حال گفت‌وگو درباره پیشنهادی برای کاهش روزانه یک میلیون بشکه‌ای نفت خام توسط تولیدکنندگان عضو غیر عضو اوپک است. یک منبع مطلع دیگر گفت: بحث‌های عمومی درباره کاهش تولید نفت وجود دارد، اما بحث بر سر این است که چه مقدار باید عرضه کاهش یابد. این منبع ادامه داد: هیچ‌کس انتظار اعطای معافیت از تحریم‌های آمریکا به خریداران نفت خام ایران را نداشته است، عربستان سعودی به دنبال جلوگیری از کاهش قیمت‌هاست، کسی خواهان کاهش شدید تولید نیست. الفالح

ضمن این که احتمال کاهش تولید نفت در سال ۲۰۱۹ را رد نکرد، گفت: قصد داریم با حداقل مداخله به استقبال سال ۲۰۱۹ میلادی برویم. وی افزود: من فکر می‌کنم در شرایط ایده‌آل ما خواهان کاهش تولید نیستیم، ایده‌آل ما حفظ شرایط بازار نفت، یعنی عرضه آزادانه و مناسب است. وزیر انرژی عربستان گفت: ما زمانی کاهش تولید می‌دهیم که شاهد تاووم ماژاد عرضه نفت باشیم و اکنون ما نشانه‌هایی از افزایش تولید نفت آمریکا را مشاهده می‌کنیم، در عین حال شاهد نشانه‌های ماژاد عرضه جهانی نبوده‌ایم. الفالح ماه گذشته میلادی اعلام کرد که عربستان در ماه نوامبر ۱۱ میلیون بشکه نفت تولید می‌کند که نسبت به رقم روزانه ۱۰ میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه‌ای ماه اکتبر روزانه ۳۰۰ هزار بشکه افزایش نشان می‌دهد. وی همچنین گفت: نیاز به کاهش سطح ذخیره‌سازی‌های نفت خام داریم. برادر ماه‌های بالاتر گفته است.

اوپک باقی می‌ماند

از دیگر تحولات مهم روزهای اخیر در بازارهای جهانی نفت انتشار شایعاتی

به دنبال خروج آمریکا از برجام و اعلام خبر از سرگیری تحریم‌های آمریکا علیه ایران، عربستان سعودی، روسیه و عراق به بهانه جلوگیری از تنش در بازارهای نفت اقدام به افزایش بی سابقه تولید نفت خود کردند. این همه در حالی اتفاق افتاد که بر اساس توافق کاهش عرضه نفت میان اوپک و سایر تولیدکنندگان نفت، کشورهای عضو اوپک باید همچنان به سهمیه‌های توافق شده برای خود به منظور تولید نفت وفادار باقی می‌مانند.

مبنی بر تمایل عربستان سعودی به کنار کشیدن از اوپک بود. خبری که انتشار آن به خودی خود میتوانست بازارهای جهانی نفت را بافت شدید قیمت مواجه کند. در روزهای اخیر برخی خبرگزاری‌ها از جمله وال استریت ژورنال مدعی شده بودند که اتاق فکر سعودی در پی «بررسی انحلال کوتاه مدت پیمان مسدود اوپک» است. تحلیلگران دوستانه یورامطرح می‌کنند. اول این که تمامی تولیدکنندگان بزرگ نفت در دنیا بر سر کسب بازار جهانی نفت بعد از انحلال اوپک به رقابت برمی‌خیزند و دوم این که عربستان سعودی از اهرم تولید نفت خود استفاده نماید و به عنوان یک اوپک مستقل ظهور کند. ایده‌دنیای بدون اوپک ایده جدیدی نیست. اما از زمانی که دونالد ترامپ در ایالات متحده بر سر کار آمده این ایده شدت و توان مضاعفی یافته است. آمریکایی‌ها همیشه گفته‌اند که اوپک با ایجاد انحصار در بازار تولید نفت قیمت‌ها را به نفع خود بالا نگه داشته است و فشار اقتصادی بسیاری به مصرف‌کنندگان بنزین در ایالات متحده وارد می‌کند. از این رو نمایندگان کنگره ایالات متحده بارها لایحه‌ای را به عنوان «قانون ضد انحصار در تولید و صادرات نفت، نوپک، NOPEC» برای رای گیری به مجلس برده‌اند. در همین حال واکنش‌های گسترده به این خبر دیروز وزیر انرژی عربستان را مجبور به موضع‌گیری در این باره کرد. الفالح در این باره گفت: «من به شما اطمینان می‌دهم هیچ برنامه‌ای برای انحلال اوپک وجود ندارد.» فالح در همین حال ضمن استقبال از تمایل ایران به حضور در کمیته نظارتی کاهش تولید گفت: «ما مشخصاً از حضور ایران و همچنین هر کشور دیگری که بخواهد به‌طور سازنده در چارچوب طرحی که همه ۲۵ کشور توافق‌نامه انتخاب کرده‌اند، کار کند، خوشحال خواهیم شد.»

ایرانیان و موسسه مالی توسعه بانک‌ها و موسساتی هستند که به نظر می‌رسد بر اساس آخرین تغییرات فهرست تحریم‌های آمریکا در لیست تحریم‌های ثانویه این کشور قرار ندارند و دسترسی‌شان به سوئیفت ادامه خواهد داشت.

نخواهد شد. بانک‌های سرمایه، سامان، کارآفرین ایران، کیش اینترنشنال، اقتصاد نوین، شهر، کشاورزی، خاورمیانه، مسکن، پاسارگاد، توسعه تعاون، کفالت، قرص الحسنه رسالت، ایران زمین، همکاری‌های منطقه‌ای اسلامی، گردشگری، مهر ایران، حکمت

دسترسی کدام بانک‌ها به سوئیفت قطع می‌شود؟

ایرانی تحت تحریم آمریکا قرار گرفته‌اند، اما برخی از این بانک‌ها تحت تحریم‌های اولیه هستند که هیچ فرد، شرکت یا شهروند آمریکایی اجازه مبادلات تجاری با آنها را ندارد و برخی دیگر در فهرست تحریم‌های ثانویه آمریکایی قرار دارند که به این ترتیب هیچ شخص یا شرکتی در کل دنیا نمی‌تواند با این بانک‌ها مبادلات تجاری و مالی داشته باشد که در غیر این صورت مشمول جریمه‌های سنگین خواهد شد.

بر اساس این گزارش، در حال حاضر حدود ۱۹ بانک ایرانی، فقط در فهرست تحریم‌های اولیه آمریکا قرار دارند و به احتمال بسیار قوی دسترسی‌شان به سامانه سوئیفت قطع

مالی جهانی انجام داده است. نکته مهم این است که سوئیفت تاکید کرده که این تعلیق مربوط به همه بانک‌ها نیست و تنها برای برخی از بانک‌های ایرانی انجام خواهد شد؛ در عین حال از ذکر نام این بانک‌ها خودداری کرده است. در ادامه این ماجرا، کمیسیون اروپا این اقدام سوئیفت را تا تاسف‌بار اعلام کرد و رویترز نیز دو روز پیش به نقل از مدیر اجرایی این سامانه اعلام کرد که قطع دسترسی این بانک‌های ایرانی به سوئیفت اواخر هفته جاری میلادی انجام خواهد شد. بر اساس گزارش دفتر کنترل دارایی‌های خارجی آمریکا (وفاک)، تمامی بانک‌های

۱۹ بانک و موسسه مالی ایرانی در فهرست تحریم‌های ثانویه آمریکا قرار ندارند و به احتمال بسیار زیاد دسترسی‌شان به سوئیفت قطع نمی‌شود. به گزارش ایسنا، سامانه خدمات پیام‌رسان سوئیفت از هفته گذشته اعلام کرده بود که دسترسی برخی بانک‌های ایرانی را در پی تحریم‌های آمریکا علیه ایران قطع خواهد کرد؛ هرچند که این اقدام را «قابل تاسف» خوانده بود. سوئیفت در بیانیه‌ای مختصر با اشاره به این که تعلیق بانک‌های ایرانی از دسترسی به باقی سیستم مالی «قابل تاسف» است، اعلام کرد که این اقدام را جهت ثبات و تمامیت سیستم

خبر

عامل گرانی موبایل در بازار

به گفته رییس اتاق اصناف ایران، کمبود و سودجویی دو عامل اصلی گرانی گوشی تلفن همراه در بازار است.

بازار تلفن همراه از ابتدای امسال پرتوسان بود و در مقطعی حتی با وجود اختصاص ارز دولتی ۴۲۰۰ تومانی، قیمت‌ها در این بازار همچنان رو به افزایش بود. البته بعد از چند ماه از تصویب بسته نخست ارزی و تعیین دلار ۴۲۰۰ تومانی، بسته جدیدی معرفی شد و ارز اختصاص یافته به واردات موبایل به بازار ثانویه منتقل شد و برخی از شرکت‌های واردکننده متخلف توسط دستگاه قضایی مورد مواخذه قرار گرفته و مدیران آنها بازداشت و تلفن‌های همراه آنها ضبط شد. در آن شرایط محمدجواد آذری جهرمی - وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات - اعلام کرد که به زودی شاهد کاهش ۲۰ درصدی قیمت گوشی تلفن همراه در بازار خواهیم بود و قرار است ۷۰۰ هزار دستگاه گوشی ضبط شده در دستگاه قضایی، تعیین تکلیف و به بازار تزریق شود که البته این اتفاق تاکنون نیفتاده است.

در چنین شرایطی اگرچه در مهر ماه شاهد کاهش قیمت تلفن همراه بودیم اما همچنان وضعیت این بازار مناسب نیست چرا که با وجود افزایش واردات تلفن همراه در هفت ماه امسال، به گفته فروشنده موبایل و کارشناسان، کمبود در این بازار احساس می‌شود. بر اساس جدیدترین آمار منتشر شده گمرک در هفت ماهه نخست امسال بیش از یک میلیون و ۷۰۰ هزار دستگاه تلفن همراه به ارزشی بالغ بر ۲۶۵ میلیون و ۹۶۳ هزار دلار به کشور وارد شده که نسبت به همین بازه زمانی در سال گذشته، ۲۸ درصد از نظر تعداد و ۴۳ درصد از نظر ارزش افزایش یافته است اما همچنان حال و هوای این بازار خوب نیست و به گفته علی فاضلی - رییس اتاق اصناف ایران - کمبود موبایل در بازار و برخی سودجویی‌ها عامل گرانی این کالا است و مسئولان باید نظارت و دقت بیشتری در این زمینه انجام دهند.

وی درباره وضعیت کنونی بازار موبایل به ایسنا گفت: این که گفته می‌شود ۶۰۰ هزار دستگاه گوشی تلفن همراه ضبط شده به بازار تزریق می‌شود تاکنون محقق نشده است، اما اگر این اتفاق هم بیفتد نهایتاً نیاز یک ماه بازار تلفن همراه را تا همین می‌کند چرا که در سال‌های گذشته حدود ۱۲ میلیون دستگاه تلفن همراه هم در سال خرید و فروش شده و این آمار به ثبت رسیده است که البته می‌توان با توجه به بالاتر رفتن قیمت‌ها و نوسانات ارزی و کاهش معاملات بازار گفت که ۶۰۰ هزار دستگاه نیاز یک ماه را تا همین می‌کند.

فاضلی افزود: به نظر می‌رسد عوامل بسیاری در بهم خوردن تعادل بازار گوشی تلفن همراه نقش دارد و در این زمینه باید پرسید که آیا نیاز بود که از ابتدای ارزی‌سازی بازار با توجه به محدودیت‌های ارزی به واردات تلفن همراه اختصاص می‌دادیم و اگر این اتفاق می‌افتاد که اتفاق چگونه باید نظارت می‌کردیم که سودجویی و سوءاستفاده اتفاق نیفتد.

رییس اتاق اصناف ایران ادامه داد: این در حالی بود که تخلفات بسیاری صورت گرفت و البته برای صاحبان شرکت‌های متخلف جرمی در نظر گرفته شد و آنها دستگیر شدند. در پی این اتفاقات واردات گوشی تلفن همراه به خوبی انجام نشده و امروز شاهد بازار هیستیم که نیاز بازار در قالب کالای همراه مسافر تا همین می‌شود و بسیاری از آنها استاندارد و شرایط لازم را هم رعایت نکرده‌اند.

وی با بیان این که وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات به عنوان مسئول در این زمینه باید پاسخگو باشد که اشکال کار کجاست، اظهار کرد: در حال حاضر با کمبود گوشی تلفن همراه در بازار مواجه هستیم و بازار تقریباً با کود دست و پنجه نرم می‌کند و نتوانسته‌ایم این طور که باید عمل کنیم و در بازار موبایل با کم‌کاری و بی‌کاری مواجه هستیم. امیدواریم تمهیدات لازم برای این بازار اندیشیده شود و برای کالایی که مزیت تولید داخلی آن وجود ندارد راهکار و پلت‌فرم مناسبی برای واردات آن و نظارت بر بازار اندیشیده شود.